2024/1712

24.6.2024

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV (EL) 2024/1712,

13. juuni 2024,

millega muudetakse direktiivi 2011/36/EL, milles käsitletakse inimkaubanduse tõkestamist ja sellevastast võitlust ning inimkaubanduse ohvrite kaitset

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 82 lõiget 2 ja artikli 83 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust ([1]),

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt ([2])

ning arvestades järgmist:

(1) Inimkaubandus on raske kuritegu, mis pannakse sageli toime organiseeritud kuritegevuse raames, ja põhiõiguste ränk rikkumine ning see on Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga (edaspidi „põhiõiguste harta“) sõnaselgelt keelatud. Inimkaubanduse tõkestamine ja inimkaubandusevastane võitlus ning inimkaubanduse ohvrite toetamine nende päritoluriigist sõltumata on endiselt liidu ja liikmesriikide prioriteet.

(2) Inimkaubandusel on mitmesugused algpõhjused. Peamised tegurid, mis muudavad inimesed, eelkõige naised, lapsed ja tõrjutud rühmadesse kuuluvad isikud, inimkaubanduse suhtes haavatavaks, on muu hulgas vaesus, konflikt, ebavõrdsus, sooline vägivald, püsivate töövõimaluste või sotsiaalse toe puudumine, humanitaarkriis, kodakondsusetus ja diskrimineerimine.

(3) Peamine liidu õigusakt, milles käsitletakse inimkaubanduse tõkestamist ja inimkaubandusevastast võitlust ning selle kuriteo ohvrite kaitset, on Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/36/EL ([3]). Kõnealuses direktiivis on kuritegude ja karistuste määratlemise miinimumnormide kehtestamise kaudu sätestatud inimkaubanduse tõkestamise terviklik raamistik. See sisaldab ka ühissätteid inimkaubanduse tõkestamise ning nende ohvrite abistamise ja kaitsmise tugevdamiseks, võttes arvesse soolist, puuetega inimeste ja laste väljavaateid ning kasutades ohvrikeskset lähenemisviisi.

(4) Inimkaubanduse probleem võib süveneda, kui see põimub soolise diskrimineerimise ja muude liidu õiguse kohaselt keelatud diskrimineerimise alustega. Seepärast peaksid liikmesriigid pöörama vajalikku tähelepanu ohvritele, kellele on osaks langenud selline läbipõimunud diskrimineerimine, ja sellest tulenevale suuremale haavatavusele ning nägema selliste omavahel läbipõimunud diskrimineerimisvormide puhuks ette erimeetmed. Erilist tähelepanu tuleks pöörata rassilisel ja etnilisel päritolul põhinevale diskrimineerimisele.

(5) Oma 14. aprilli 2021. aasta teatises Inimkaubanduse vastu võitlemise ELi strateegia 2021–2025 esitas komisjon poliitilise vastuse, mis hõlmab valdkondadevahelist ja terviklikku lähenemisviisi alates inimkaubanduse tõkestamisest kuni ohvrite kaitsmiseni ning inimkaubitsejatele süüdistuste esitamise ja nende süüdimõistmiseni. See teatis sisaldas mitmeid meetmeid, mida tuleb rakendada kodanikuühiskonna organisatsioonide jõulisel osalusel. Direktiivi 2011/36/EL on vaja muuta, et tegeleda inimkaubanduse valdkonnas arenevate suundumuste ja komisjoni tuvastatud

([1]) ELT C 228, 29.6.2023, lk 108.
([2]) Euroopa Parlamendi 23. aprilli 2024. aasta seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata) ja nõukogu 27. mai 2024. aasta otsus.
([3]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. aprilli 2011. aasta direktiiv 2011/36/EL, milles käsitletakse inimkaubanduse tõkestamist ja sellevastast võitlust ning inimkaubanduse ohvrite kaitset ja millega asendatakse nõukogu raamotsus 2002/629/JSK (ELT L 101, 15.4.2011, lk 1).

puudustega ning tõhustada jõupingutusi selle kuriteoliigi tõkestamiseks. Karistusõiguslikus vastureaktsioonis kindlakstehtud puudused, mis nõuavad õigusraamistiku kohandamist, puudutavad inimkaubandusega seotud süütegusid, mis on toime pandud juriidiliste isikute huvides, andmekogumissüsteeme, liidu ja riiklikul tasandil toimuvat koostööd ja koordineerimist ning riiklikke süsteeme, mida kasutatakse inimkaubanduse ohvrite varajaseks avastamiseks, tuvastamiseks, eriabi andmiseks ja toetamiseks.

(6) Asendusemaduse, sundabielu või ebaseadusliku lapsendamise eesmärgil toimuv ärakasutamine võib juba kuuluda direktiivis 2011/36/EL määratletud inimkaubandusega seotud süütegude kohaldamisalasse, niivõrd kui on täidetud kõik nimetatud süütegude kriteeriumid. Võttes aga arvesse nende tavade tõsidust ning selleks, et võidelda muudel eesmärkidel kui seksuaalse või tööalase ärakasutamise eesmärgil toime pandud inimkaubandusega seotud süütegudega, mille arv pidevalt suureneb ja mis on üha aktuaalsemad, tuleks asendusemaduse, sundabielu või ebaseadusliku lapsendamise eesmärgil toimuv ärakasutamine lisada kõnealusesse direktiivi kui ärakasutamise vormid, niivõrd kui need vastavad inimkaubanduse põhielementidele, sealhulgas vahendite kriteeriumidele. Mis puudutab konkreetsemalt inimkaubandust asendusemaduse eesmärgil toimuvaks ärakasutamiseks, siis on käesoleva direktiivi objektiks need isikud, kes survestavad või sunnivad pettuse abil naisi asendusemana tegutsema. Käesoleva direktiiviga direktiivis 2011/36/EL tehtud muudatused ei piira abielu, lapsendamise, sundabielu ja ebaseadusliku lapsendamise ega nendega seotud muude kui inimkaubandusega seotud süütegude määratlusi, kui need on sätestatud liikmesriigi või rahvusvahelises õiguses. Samuti ei piira kõnealused normid asendusemadust käsitlevate liikmesriigi õigusnormide, sealhulgas karistusõiguse ega perekonnaõiguse kohaldamist.

(7) Inimkaubanduse suhtes eriti haavatav rühm on hoolekandeasutustesse ja kinnistesse asutustesse paigutatud lapsed. Nad võivad langeda inimkaubanduse ohvriks nendesse asutustesse paigutamisel, seal viibides ja pärast seda.

(8) Üha rohkem inimkaubandusega seotud süütegusid pannakse toime või nende toimepanemisele aidatakse kaasa info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendusel. Inimkaubitsejad kasutavad sageli internetti ja sotsiaalmeediat muu hulgas ohvrite värbamiseks, reklaamimiseks või ärakasutamiseks, nende üle kontrolli omamiseks ja nende transpordi korraldamiseks. Internetti ja sotsiaalmeediat kasutatakse ka ekspluateeriva materjali levitamiseks. Infotehnoloogia takistab ka kuriteo õigeaegset avastamist ning ohvrite ja kuritegude täideviijate tuvastamist.

(9) Direktiivis 2011/36/EL sätestatud kehtiv õigusraamistik juba hõlmab inimkaubanduse määratluse raames kuritegusid, mis on toime pandud info- ja kommunikatsioonitehnoloogia abil, näiteks ohvrite värbamisel ja ärakasutamisel, nende transpordi ja majutuse korraldamisel, ohvrite internetis reklaamimisel ja võimalike klientideni jõudmisel, ohvrite üle kontrolli omamisel ja kuritegude täideviijate omavahelisel suhtlemisel, kaasa arvatud kõik seonduvad finantstehingud. Inimkaubitsejate sellise teguviisi tõkestamiseks peavad õiguskaitseasutused parandama oma digitaalset suutlikkust ja asjatundlikkust ning pidama sammu tehnoloogia arenguga. Lisaks kutsutakse liikmesriike üles kaaluma ennetavate meetmete kasutamist, mis käsitlevad internetipõhiste teenuste kuritarvitamist inimkaubanduse eesmärgil, eelkõige selliseid meetmeid, mille eesmärgiks on vähendada nõudlust.

(10) Inimkaubanduse karistuste määrad peaksid kajastama laiemat halvakspanu, mida äratavad tõsisemad rikkumised ning nende kahjulikum ja pikemaajalisem mõju ohvritele. See hõlmab võimendavat mõju, mille tingib ekspluateeriva materjali levitamine, seda ka kinnistes rühmades, mis on kättesaadavad piiratud arvule osalejatele. Seetõttu on vaja ette näha raskendava asjaoluna info- ja kommunikatsioonitehnoloogia abil ohvrit käsitleva seksuaalset laadi piltide, videote või sarnase materjali levitamine.

(11) Liikmesriigid peaksid tagama, et kohtunikel ja kohtutel on võimalik käesolevas direktiivis sätestatud raskendavaid asjaolusid õigusrikkujatele karistuse määramisel arvesse võtta, kuigi seejuures ei ole kohustust karistust suurendada. Karistuse suurendamise konkreetsete raskendavate asjaolude tõttu otsustab kohtunik või kohus, võttes arvesse kõiki konkreetse juhtumi asjaolusid. Liikmesriikidel ei peaks olema kohustust raskendavat asjaolu ette näha, kui liikmesriigi õiguses on info- ja kommunikatsioonitehnoloogia abil ohvrit käsitleva seksuaalset laadi piltide, videote või sarnase materjali levitamise kuritegu karistatav eraldiseisva kuriteona ja võib kaasa tuua riigisisese õiguse kohaselt raskema karistuse.

(12) Selleks et tugevdada karistusõiguslikku vastureaktsiooni juriidiliste isikute kasuks toime pandud inimkaubandusega seotud süütegudele ja takistada nende süütegude toimepanemist, tuleks juriidiliste isikute suhtes kohaldatavate karistuste korda täpsustada ning viia see kooskõlla muude liidu kriminaalõiguse vahenditega. Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiividele 2014/23/EL, ([4]) 2014/24/EL ([5]) ja 2014/25/EL ([6]) on lõplik süüdimõistev kohtuotsus lapstööjõu kasutamise või muude inimkaubanduse vormide eest alus hankemenetluses või kontsessiooni andmise menetluses osalemisest kõrvalejätmiseks. Sellele vaatamata võivad liikmesriigid samuti otsustada, et nende kriminaal- või muude karistuste või kriminaal- või muude meetmete hulka, mida võidakse juriidiliste isikute suhtes kohaldada, lisatakse selliste juriidiliste isikute hankemenetlusest või kontsessioonist kõrvalejätmine, et hõlmata ka selliseid hankeid ja kontsessioone, mis jäävad allapoole asjaomastes direktiivides sätestatud piirmäärasid.

(13) Miinimumnormid, mis käsitlevad kuriteovahendite ja tulu arestimist ja konfiskeerimist kriminaalasjades, on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2024/1260 ([7]) ning seda kohaldatakse direktiiviga 2011/36/EL hõlmatud kuritegude suhtes. Direktiivi 2011/36/EL sätted arestimise ja konfiskeerimise kohta on seega aegunud ja tuleks kehtetuks tunnistada.

(14) Direktiivis 2011/36/EL on sätestatud võimalus jätta inimkaubanduse ohvritele süüdistus esitamata või jätta nad karistamata seoses kuritegudega, mida nad on olnud sunnitud toime panema otseselt inimkaubanduse ohvriks langemise tõttu. Selleks et veelgi julgustada inimkaubanduse ohvreid kuriteost teatama või otsima tuge ja abi ning anda neile kindlustunnet võimaluse suhtes, et neid ei võeta vastutusele, on asjakohane laiendada asjaomase sätte kohaldamisala kõigile õigusvastastele tegudele, mida ohvrid on otseselt inimkaubanduse ohvriks langemise tõttu olnud sunnitud toime panema, nagu haldusrikkumised seoses prostitutsiooni, kerjamise, hulkurluse või deklareerimata tööga või muud teod, mis ei ole oma olemuselt kriminaalsed, kuid mille suhtes kohaldatakse liikmesriigi õiguse kohaselt halduskaristusi või rahatrahve.

(15) Selleks et suurendada liikmesriikide suutlikkust ohvrid varakult avastada ja tuvastada ning nad asjakohaste kaitse-, abi- ja tugiteenuste osutajate juurde suunata, on vaja kehtestada liikmesriikides õigus- ja haldusnormidega üks või mitu suunamismehhanismi. Piiriülese koostöö tõhustamise olulised meetmed on ametlike suunamismehhanismide loomine ja ohvrite piiriülese suunamise küsimuses riikliku kontaktasutuse määramine. Suunamismehhanism peaks olema läbipaistev, juurdepääsetav ja ühtlustatud raamistik, mis hõlbustab inimkaubanduse ohvrite varajast avastamist, tuvastamist, abistamist ja toetamist ning nende suunamist vastutavatesse liikmesriigi organisatsioonidesse ja asutustesse. Sellises raamistikus tuleks kindlaks määrata osalevad pädevad asutused, kodanikuühiskonna organisatsioonid ja muud sidusrühmad ning sätestada nende vastavad kohustused, sealhulgas menetlused ja suhtluskanalid. Need suunamismehhanismid võivad kujutada endast kehtestatud menetluste, suuniste, koostöökokkulepete või protokollide kogumit. Suunamismehhanismi tuleks kohaldada kõigi ohvrite ja kõigi inimkaubandusega seotud süütegude liikide suhtes, võttes arvesse ohvrite individuaalset haavatavust. Liikmesriikidel soovitatakse ette näha üksainus suunamismehhanism, kui avaliku halduse korraldus seda võimaldab. Kontaktasutus peaks olema ohvrite piiriülese suunamise kontaktpunkt erinevates liikmesriikides ohvrite piiriülese toetamise eest vastutavate asutuste või institutsioonide suhtluses, mitte ohvrite endi kontaktpunkt. Kontaktasutuste aluseks võib võtta olemasolevad mehhanismid või juhtimisstruktuurid ning need ei pea asendama riiklikke kaebuste lahendamise mehhanisme ega abitelefone.

(16) Inimkaubanduse ohvrite abistamise ja toetamise parandamiseks peaksid liikmesriigid tagama, et ohvritel on juurdepääs varjupaikadele ja turvalistele majutuskohtadele, mis on varustatud selliselt, et vastata inimkaubanduse ohvrite erivajadustele. Eeldatavate või tuvastatud ohvrite turvalisuse suurendamiseks julgustatakse liikmesriike nõudma, et varjupaikades inimkaubanduse ohvritega kokku puutuvad töötajad ei oleks kantud karistusregistrisse seoses kuritegudega, mis puudutavad inimkaubandust, või muude kuritegude või süütegudega, mis seavad tõsise kahtluse alla nende võime täita ohvrite eest vastutamisega seotud ülesandeid.

([4]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/23/EL kontsessioonilepingute sõlmimise kohta (ELT L 94, 28.3.2014, lk 1).

([5]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/24/EL riigihangete kohta ja direktiivi 2004/18/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 94, 28.3.2014, lk 65).

([6]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/25/EL, milles käsitletakse vee-, energeetika-, transpordi- ja postiteenuste sektoris tegutsevate üksuste riigihankeid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2004/17/EÜ (ELT L 94, 28.3.2014, lk 243).

([7]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. aprilli 2024. aasta direktiiv (EL) 2024/1260, mis käsitleb kriminaaltulu tuvastamist ja konfiskeerimist (ELT L, 2024/1260, 2.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1260/oj).

(17) Puuetega inimestel, eeskätt naistel ja lastel, on suurem oht langeda inimkaubanduse ohvriks. Pakkudes toetusmeetmeid inimkaubanduse ohvritele, kellel on puue, peaksid liikmesriigid võtma arvesse nende erivajadusi.

(18) Liikmesriigid peaksid samuti tagama, et ohvrid saavad abi sõltumata sellest, kas neil on kodakondsus või on nad kodakondsuseta, milline on nende kodakondsus, nende elukoht, elaniku staatus riigis või ärakasutamise vorm. Abi eesmärk peaks olema nende täielik ühiskonda taasintegreerimine, mis võib hõlmata juurdepääsu haridusele, koolitusele ja tööturule kooskõlas liikmesriigi õigusega ning tagasipöördumist iseseisva elu juurde.

(19) Liikmesriigid peaksid võtma varjupaigamenetluste käigus arvesse rahvusvahelist kaitset vajavatele inimkaubanduse ohvritele omast haavatavat olukorda, sealhulgas, kui see on kohaldatav, menetluslike eritagatiste kaudu kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2024/1348, ([8]) ning nende vastuvõtu erivajadusi kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2024/1346 ([9]).

(20) Hoidmaks ära, et liidus langevad ohvrid uuesti inimkaubanduse ohvriks, on oluline, et ohvrite üleandmisel Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1351 ([10]) alusel ei anna liikmesriigid ohvreid üle liikmesriiki, mille puhul on piisavalt alust arvata, et ohvrid võivad sellesse liikmesriiki üleandmise tõttu seista silmitsi reaalse ohuga, et nende põhiõigusi rikutakse kujul, mis on võrdsustatav ebainimliku või alandava kohtlemisega põhiõiguste harta artikli 4 tähenduses.

(21) Inimkaubanduse ohvritel on õigus taotleda rahvusvahelist kaitset või samaväärset riigisisest staatust. Samuti võivad nad saada elamisloa nõukogu direktiivi 2004/81/EÜ ([11]) alusel, kui see on kohaldatav. Seepärast peaksid liikmesriigid tagama, et asjaomased kaks menetlust on vastastikku täiendavad ja ei välista teineteist.

(22) Kodakondsuseta isikutel on suurem oht langeda inimkaubanduse ohvriks. Käesoleva direktiivi kohaldamisel on oluline pöörata sellele kaitsetule rühmale erilist tähelepanu.

(23) Lapsi peetakse üheks kõige haavatavamaks rühmaks, kelle inimkaubandusega seotud kuritegelikud ühendused on sihikule võtnud. Sellised kuritegelikud ühendused tegelevad sageli laste ärakasutamisega, värvates neid ja kasutades neid hiljem kuritegude toimepanemiseks. Liikmesriigid peaksid edendama või pakkuma korrapäraseid ja spetsialiseeritud koolitusi töötajatele, kes võivad selliste lastega kokku puutuda, et sellised lapsed avastada ja nad ohvritena tuvastada.

(24) Kõik laste vabadust piiravad meetmed, mis on mõeldud laste kaitsmiseks inimkaubanduse eest, peaksid olema konkreetse lapse kaitsmise eesmärgi suhtes rangelt vajalikud, proportsionaalsed ja mõistlikud.

(25) Ohvritele hüvitise maksmise hõlbustamiseks peaksid liikmesriigid saama luua riikliku ohvrite toetamise fondi või samalaadsed vahendid, milleks võivad olla seadused, millega tagatakse inimkaubanduse ohvritele hüvitise maksmine.

(26) Selleks et töötada välja ühtsed poliitikameetmed inimkaubandust soodustava nõudluse piiramiseks ning et veelgi tugevdada ja ühtlustada õigusemõistmise jõupingutusi karistusõiguse valdkonnas kõigis liikmesriikides sellise nõudluse vähendamiseks, on oluline kriminaliseerida teenuste kasutamine, mille puhul ohvrit kasutatakse ära teenuste osutamiseks ja teenuste kasutaja teab, et teenust osutav isik on inimkaubandusega seotud süüteo ohver. Selle

([8]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta määrus (EL) 2024/1348, millega luuakse rahvusvahelise kaitse ühine menetlus liidus ja tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2013/32/EL (ELT L, 2024/1348, 22.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1348/oj).

([9]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta direktiiv (EL) 2024/1346, milles sätestatakse rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõtu nõuded (ELT L, 2024/1346, 22.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1346/oj).

([10]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta määrus (EL) 2024/1351, mis käsitleb varjupaiga- ja rändehaldust ning millega muudetakse määruseid (EL) 2021/1147 ja (EL) 2021/1060 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 604/2013 (ELT L, 2024/1351, 22.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1351/oj).

([11]) Nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/81/EÜ elamisloa väljaandmise kohta pädevate asutustega koostööd tegevatele kolmandate riikide kodanikele, kes on inimkaubanduse ohvrid või kelle ebaseaduslikule sisserändele on kaasa aidatud (ELT L 261, 6.8.2004, lk 19).

kriminaliseerimine on osa terviklikust nõudluse vähendamiseks mõeldud lähenemisviisist, mille eesmärk on piirata suurt nõudlust, mis soodustab kõiki ärakasutamise vorme. Kriminaliseerimine peaks puudutama üksnes inimkaubandusega seotud süüteoga hõlmatud ärakasutamise raames osutatavate teenuste kasutamist. Seetõttu ei tohiks seda süüteo mõistet kohaldada ekspluateerivates töötingimustes toodetud tooteid ostvate klientide suhtes, kuna nemad ei ole teenuse kasutajad. Käesoleva direktiiviga kehtestatakse selle suhtes miinimumnormidega õigusraamistik ning liikmesriikidel on õigus võtta vastu rangemaid kriminaalõiguslikke norme või jätkata rangemate normide kohaldamist. Liikmesriigid võivad oma õiguses kriminaliseerida seksuaalteenuste ostmise. Käesolev direktiiv ei piira seda, kuidas liikmesriigid käsitlevad oma õiguses prostitutsiooni.

(27) Käesoleva direktiivi kohaselt peetakse inimkaubanduse ohvri osutatavate teenuste kasutamist kuritegelikuks juhul, kui teenust kasutav isik teab, et teenust osutav isik on ohver. Mõistet „teadmine“ tuleks tõlgendada kooskõlas riigisisese õigusega. Hinnates, kas kasutaja teadis, et teenuse osutaja on inimkaubanduse ohver, ja ilma et see piiraks kohtute sõltumatust, tuleks iga juhtumi korral arvesse võtta juhtumi konkreetseid asjaolusid. Teadmist saab järeldada objektiivsete faktiliste asjaolude põhjal. Asjaolud võivad olla seotud muu hulgas ohvri endaga, tingimustega, milles ohver pidi teenuseid osutama, ja konkreetsete asjaoludega, mida võib pidada märgiks sellest, et inimkaubitsejal on ohvri üle kontroll. Asjaolude puhul, mis on seotud ohvri endaga, võib arvesse võtta tema puudulikku riigikeele- või piirkondliku keele oskust, ilmseid märke psühholoogilisest või füüsilisest kahjust või hirmust või tema puudulikke teadmisi linnadest või kohtadest, kus ta viibib või on viibinud. Seoses asjaoludega, mis puudutavad tingimusi, milles teenuseid tuli osutada, võib arvesse võtta nii teenuseosutaja elatustaset ja töötingimusi kui ka teenuse osutamise koha seisukorda. Märgid sellest, et inimkaubitsejal on ohvri üle kontroll, saab kindlaks teha siis, kui teenuseosutaja suhtes kohaldatakse ilmseid väliseid kontrollimeetmeid, piiratakse tema liikumisvabadust või asjaolu põhjal, et teenuseosutaja isikutunnistus või pass ei ole tema enda valduses.

(28) Ennetusmeetmed ja nõudluse vähendamise meetmed peaksid olema sihipärased ja diferentseeritud, et tõhusalt tegeleda inimkaubanduse eri vormide eripäradega. Selleks et saavutada inimkaubandust soodustava nõudluse pärssimise ja vähendamise eesmärk, on oluline, et liikmesriigid kaaluksid võimalikele ja praegustele kasutajatele suunatud täiendavate asjakohaste meetmete võtmist, näiteks spetsiaalselt kavandatud teadlikkuse suurendamise kampaaniate pakkumist.

(29) Liikmesriigid peaksid suurendama nende prokuröride ja õiguskaitseasutuste teadlikkust, kes inimkaubanduse ohvrite või võimalike ohvritega tõenäoliselt kokku puutuvad, ning tegema seda koolituse raames ja selleks, et tagada süüdistuse esitamata jätmist või karistamata jätmist puudutavate liikmesriigi sätete tulemuslik rakendamine.

(30) Liikmesriikide poliitikameetmete tugevdamiseks on vaja luua riiklikud inimkaubandusevastase võitluse koordinaatorid või samaväärsed mehhanismid ning liikmesriikidel peaks olema võimalik luua sõltumatuid asutusi. Liikmesriikide menetlusautonoomia põhimõtte kohaselt on liikmesriikide pädevuses otsustada, millised üksused määratakse või luuakse toimima riiklike inimkaubandusevastase võitluse koordinaatoritena, samaväärsete mehhanismidena või sõltumatute asutustena, olenemata nende nimetusest, tingimusel et sellistel üksustel on vajalik pädevus täita käesolevas direktiivis sätestatud ülesandeid.

(31) Selleks et teada saada inimkaubanduse täielik ulatus liidus, on tingimata vaja koguda täpseid, ühtseid ja anonüümitud andmeid ning kogutud andmed ja statistika tuleb aegsasti avaldada. Nõue, et liikmesriigid koguksid ja esitaksid komisjonile igal aastal ühtlustatud viisil statistilisi andmeid inimkaubanduse kohta, on asjakohane samm, et aidata kõnealusest nähtusest paremini aru saada ning tagada andmepõhiste poliitikameetmete ja strateegiate vastuvõtmine.

(32) Oma poliitika toetamiseks peaksid liikmesriigid samuti välja töötama riiklikud inimkaubandusevastase võitluse tegevuskavad.

(33) Laste puhul julgustatakse liikmesriike tagama, et riiklikud lastekaitsesüsteemid töötaksid välja konkreetsed kavad inimkaubanduse, sealhulgas hoolekandeasutustes ja kinnistes asutustes viibivate lastega seotud inimkaubanduse ennetamiseks.

(34) Kuna käesoleva direktiivi eesmärke, nimelt tõkestada inimkaubandust ja võidelda selle vastu ning kaitsta selle kuriteo ohvreid, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab neid meetme ulatuse ja toime tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.

(35) Käesolevas direktiivis austatakse põhiõigusi ja järgitakse põhiõiguste hartas tunnustatud põhimõtteid, eelkõige inimväärikuse austamist ja kaitset, orjapidamise, sunniviisilise töö ja inimkaubanduse keeldu, õigust isiku kehalisele ja vaimsele puutumatusele, piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise keeldu, õigust vabadusele ja turvalisusele, õigust isikuandmete kaitsele, väljendus- ja teabevabadust, kutsevabadust ja õigust teha tööd, naiste ja meeste võrdõiguslikkust, lapse õigusi, puuetega inimeste õigusi, lapstööjõu kasutamise keeldu, õigust tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele ning kuritegude ja karistuste seaduslikkuse ja proportsionaalsuse põhimõtet. Eelkõige on käesoleva direktiivi eesmärk tagada nende õiguste ja põhimõtete täielik austamine ning nendest tuleb direktiivi rakendamisel lähtuda.

(36) Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokolli nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artikli 3 ja artikli 4a lõike 1 kohaselt on Iirimaa oma 20. aprilli 2023. aasta kirjaga teatanud oma soovist osaleda käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ja kohaldamisel.

(37) Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokolli nr 22 (Taani seisukoha kohta) artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav.

(38) Kooskõlas liikmesriikide ja komisjoni 28. septembri 2011. aasta ühise poliitilise deklaratsiooniga selgitavate dokumentide kohta ([12]) kohustuvad liikmesriigid põhjendatud juhtudel lisama ülevõtmismeetmeid käsitlevale teatele ühe või mitu dokumenti, milles selgitatakse seost direktiivi osade ja ülevõtvate liikmesriigi õigusaktide vastavate osade vahel. Käesoleva direktiivi puhul leiab seadusandja, et nimetatud dokumentide edastamine on põhjendatud.

(39) Direktiivi 2011/36/EL tuleks seetõttu vastavalt muuta,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

Artikkel 1

Direktiivi 2011/36/EL muutmine

Direktiivi 2011/36/EL muudetakse järgmiselt.

1) Artiklit 2 muudetakse järgmiselt.

a) Lõige 3 asendatakse järgmisega:

„3. Ärakasutamine hõlmab vähemalt teise isiku ärakasutamist prostituudina või muid seksuaalse ärakasutamise vorme, sunniviisilist tööd või pealesunnitud teenuseid, sealhulgas kerjamine, orjust või orjusega samalaadset praktikat, sunnitööd või ärakasutamist kuritegelikuks tegevuseks või elundite eemaldamist või asendusemaduse, sundabielu või ebaseadusliku lapsendamise eesmärgil toimuvat ärakasutamist.“;

b) lõige 5 asendatakse järgmisega:

„5. Kui lõikes 1 osutatud tegu hõlmab last, käsitatakse seda karistatava inimkaubanduse süüteona isegi juhul, kui ühtegi lõikes 1 nimetatud vahendit ei ole kasutatud. Käesolevat lõiget ei kohaldata asendusemaduse eesmärgil toimuva ärakasutamise suhtes, millele on osutatud lõikes 3, välja arvatud juhul, kui asendusema on laps.“

([12]) ELT C 369, 17.12.2011, lk 14.

2) Artiklit 4 muudetakse järgmiselt.

a) Lõike 2 punkt d asendatakse järgmisega:

„d) pandi toime rasket vägivalda kasutades või sellega põhjustati ohvrile eriti suur kahju, sealhulgas füüsiline või psühholoogiline kahju.“;

b) lõige 3 asendatakse järgmisega:

„3. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et juhul kui need on seotud artiklis 2 nimetatud süüteoga, käsitatakse kooskõlas riigisisese õiguse asjakohastele sätetega raskendavate asjaoludena järgmist:

a) asjaolu, et süüteo panid toime ametiisikud oma ülesannete täitmisel;

b) asjaolu, et täideviija levitas info- ja kommunikatsioonitehnoloogia abil ohvri kohta seksuaalset laadi pilte, videoid või sarnast materjali või aitas sellele kaasa.“

3) Artiklit 5 muudetakse järgmiselt.

a) Lõike 1 sissejuhatav sõnastus asendatakse järgmisega:

„1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et juriidilist isikut saab vastutusele võtta artiklites 2 ja 3 ning artikli 18a lõikes 1 osutatud süütegude eest, mille on tema kasuks toime pannud eraisikuna või juriidilise isiku organi liikmena tegutsenud isik, kes on juriidilise isiku juures juhtival kohal, ühel järgmistest alustest:“;

b) lõiked 2 ja 3 asendatakse järgmisega:

„2. Liikmesriigid tagavad ka, et juriidilist isikut saab vastutusele võtta juhul, kui lõikes 1 osutatud isiku järelevalve või kontrolli puudumise tõttu on kõnealuse juriidilise isiku alluvuses oleval isikul osutunud võimalikuks selle juriidilise isiku kasuks toime panna artiklites 2 ja 3 ning artikli 18a lõikes 1 süütegu.

3. Lõigete 1 ja 2 kohane juriidilise isiku vastutus ei välista kriminaalmenetlust füüsiliste isikute suhtes, kes on artiklites 2, 3 ja artikli 18a lõikes 1 osutatud süüteo täideviijad või sellele kihutajad või kaasaaitajad.“

4) Artikkel 6 asendatakse järgmisega:

„*Artikkel 6*

Juriidiliste isikute karistused

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artikli 5 lõike 1 või 2 kohaselt vastutusele võetud juriidilisele isikule määratakse mõjusad, proportsionaalsed ja hoiatavad kriminaal- või muud karistused või kriminaal- või muud meetmed.

2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artikli 5 lõike 1 või 2 kohaselt vastutusele võetud juriidiliste isikute suhtes artiklis 2, artiklis 3 ja artikli 18a lõikes 1 osutatud süütegude eest mõistetavate karistuste või kohaldatavate meetmete hulka kuuluvad rahalised karistused või trahvid ning mille hulka võivad kuuluda teistsugused kriminaal- või muud karistused või kriminaal- või muud meetmed, näiteks:

a) riiklike hüvitiste või abi saamise õigusest ilmajätmine;

b) avaliku sektori vahendite saamise võimalusest ilmajätmine, sealhulgas hankemenetlustest kõrvalejätmine ning toetustest, kontsessioonidest ja litsentsidest ilmajätmine;

c) ajutine või alaline ettevõtluskeeld;

d) nende lubade ja volituste kehtetuks tunnistamine, mis on antud tegevuseks, mille tulemusel asjaomane süütegu toime pandi;

e) kohtuliku järelevalve alla võtmine;

f) sundlõpetamine;

g) süüteo toimepanekuks kasutatud üksuste sulgemine;

h) toimepandud kuritegu ja mõistetud karistusi või kohaldatavaid meetmeid käsitleva kohtuotsuse täielik või osaline avaldamine, kui selleks on avalik huvi, ilma et see piiraks eraelu puutumatust ja isikuandmete kaitset käsitlevate õigusnormide kohaldamist.“

5) Artikkel 7 jäetakse välja.

6) Artikkel 8 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 8

Ohvrile süüdistuse esitamata jätmine või ohvri karistamata jätmine

Liikmesriigid võtavad vastavalt oma õigussüsteemi aluspõhimõtetele vajalikud meetmed tagamaks, et pädevatel riiklikel asutustel on volitused jätta inimkaubanduse ohvrile süüdistus esitamata või karistus määramata kuritegelikus või muus õigusvastases tegevuses sunnitud osalemise eest, kui see tulenes otseselt asjaolust, et tema suhtes oli toime pandud mõni artiklis 2 nimetatud tegu.“

7) Artiklit 9 muudetakse järgmiselt.

a) Lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Liikmesriigid tagavad, et artiklis 2, artiklis 3 ja artikli 18a lõikes 1 osutatud süütegude uurimine ega nende eest süüdistuse esitamine ei sõltu ohvri teatest ega kaebusest ning et kriminaalmenetlust võib jätkata ka juhul, kui ohver on oma avalduse tagasi võtnud.“

b) lõige 3 asendatakse järgmisega:

„3. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et isikud, üksused ja asutused, kelle ülesanne on artiklites 2 ja 3 osutatud süütegude uurimine või nende eest süüdistuse esitamine, oleksid saanud vastava koolituse. Liikmesriigid tagavad, et isikutel, üksustel ja asutustel, kelle ülesanne on artiklites 2 ja 3 osutatud selliste süütegude uurimine ja nende eest süüdistuse esitamine, mis pannakse toime või mille toimepanemisele aidatakse kaasa info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendusel, on piisav asjatundlikkus ja tehnoloogiline võimekus. Liikmesriike julgustatakse looma õiguskaitseasutustes ja prokuratuurides spetsialiseerunud üksusi, kui see on asjakohane ja kooskõlas nende riikliku õigussüsteemiga.“

8) Artiklit 10 muudetakse järgmiselt:

a) lõike 1 sissejuhatav sõnastus asendatakse järgmisega:

„1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et kehtestada oma jurisdiktsioon artiklis 2, artiklis 3 ja artikli 18a lõikes 1 osutatud süütegude puhul, kui:“;

b) lõike 2 sissejuhatav sõnastus asendatakse järgmisega:

„2. Liikmesriik teavitab komisjoni, kui ta otsustab kehtestada lisajurisdiktsiooni artiklis 2, artiklis 3 ja artikli 18a lõikes 1 osutatud süütegude üle, mis on toime pandud väljaspool tema territooriumi, muu hulgas näiteks kui:“.

9) Artiklit 11 muudetakse järgmiselt.

a) Lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et ohvrile pakutakse ohvrikeskse ning sugu, puuet ja lapse huve arvestava lähenemisviisi kaudu eriabi ja toetust enne kriminaalmenetlust, selle ajal ning asjakohase ajavahemiku jooksul pärast menetluse lõpetamist, et tal oleks võimalik kasutada Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2012/29/EL (*) ja käesolevas direktiivis sätestatud õigusi.

(*) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta direktiiv 2012/29/EL, millega kehtestatakse kuriteoohvrite õiguste ning neile pakutava toe ja kaitse miinimumnõuded ning asendatakse nõukogu raamotsus 2001/220/JSK (ELT L 315, 14.11.2012, lk 57).“;

b) lõiked 4 ja 5 asendatakse järgmisega:

„4. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et luua õigus- või haldusnormidega üks või mitu mehhanismi, mille eesmärk on ohvrite varajane avastamine ja tuvastamine ning tuvastatud ja eeldatavate ohvrite abistamine ja toetamine koostöös asjaomaste tugiorganisatsioonidega, ning määrata ohvrite piiriülese suunamise kontaktasutus.

Käesoleva lõike kohaselt toimivate suunamismehhanismide ülesanded hõlmavad vähemalt järgmist:

a) kehtestada ohvrite avastamise ja varajase tuvastamise miinimumstandardid ning kohandada sellise avastamise ja tuvastamise menetlusi käesoleva direktiiviga hõlmatud ärakasutamise eri vormidele;

b) suunata ohver kõige asjakohasema toetuse ja abi juurde;

c) luua koos varjupaigaasutustega koostöökord või protokollid, et tagada ohvri individuaalset olukorda arvesse võttes abi, toetuse ja kaitse pakkumine inimkaubanduse ohvritele, kes vajavad samuti rahvusvahelist kaitset või soovivad sellist kaitset taotleda.

5. Lõigetes 1 ja 2 osutatud abi- ja toetusmeetmeid pakutakse ohvri nõusolekul ja teadmisel ning sellega kindlustatakse vähemalt ohvri toimetulekut tagav elatustase selliste meetmetega nagu sobiv ja turvaline majutus, sealhulgas varjupaigad ja muud sobivad ajutised majutuskohad, ning materiaalne abi, samuti vajalik arstiabi, mis hõlmab ka psühholoogilist abi, nõustamine ja teavitamine ning vajaduse korral suulise ja kirjaliku tõlke teenused.“;

c) lisatakse järgmine lõige:

„5a. Lõikes 5 osutatud varjupaiku ja muid sobivaid ajutisi majutuskohti pakutakse piisaval arvul ning need on eeldatavatele ja tuvastatud inimkaubanduse ohvritele hõlpsasti juurdepääsetavad. Varjupaigad ja muud sobivad ajutised majutuskohad abistavad ohvreid taastumisel, tagades piisavad ja sobivad elutingimused, et ohvrid saaksid iseseisva elu juurde tagasi pöörduda. Samuti on need varustatud selliselt, et vastata laste, sealhulgas lapsohvrite erivajadustele.“;

d) lõige 6 asendatakse järgmisega:

„6. Lõikes 5 osutatud teave hõlmab asjakohasel juhul teavet direktiivi 2004/81/EÜ kohase järelemõtlemis- ja taastumisaja kohta ning teavet võimaluse kohta anda kooskõlas nõukogu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruste (EL) 2024/1347 (*) ja (EL) 2024/1348 (**) või muude rahvusvaheliste õigusaktide või muude sarnaste riigisiseste õigusnormidega rahvusvaheline kaitse.

(*) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta määrus (EL) 2024/1347, mis käsitleb nõudeid, millele kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks, ning nõudeid pagulaste või täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastavate isikute ühetaolisele seisundile ja antava kaitse sisule, millega muudetakse nõukogu direktiivi 2003/109/EÜ ja tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/95/EL (ELT L, 2024/1347, 22.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1347/oj).

(**) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta määrus (EL) 2024/1348, millega luuakse rahvusvahelise kaitse ühine menetlus liidus ja tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2013/32/EL (ELT L, 2024/1348, 22.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1348/oj).“

10) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 11a

Rahvusvahelist kaitset vajada võivad inimkaubanduse ohvrid

1. Liikmesriigid tagavad inimkaubandusevastases tegevuses osalevate asutuste ja varjupaigaasutuste vastastikuse täiendavuse ja koordineerimise.

2. Liikmesriigid tagavad, et inimkaubanduse ohvrid saavad kasutada oma õigust taotleda rahvusvahelist kaitset või samaväärset riigisisest staatust, sealhulgas juhul, kui ohver saab abi, toetust ja kaitset inimkaubanduse eeldatava või tuvastatud ohvrina.“

11) Artikli 12 lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Käesolevas artiklis viidatud kaitsemeetmeid kohaldatakse lisaks direktiivis 2012/29/EL sätestatud õigustele.“

12) Artiklisse 13 lisatakse järgmine lõige:

„3. Liikmesriigid tagavad, et käesoleva direktiivi alusel süüteoteate esitamise menetlused on turvalised, toimuvad konfidentsiaalselt kooskõlas riigisisese õigusega, on kavandatud ja kättesaadavad lapsesõbralikul viisil ning kasutavad lapsohvrite vanuse ja küpsusega kooskõlas olevat keelt.“

13) Artikli 14 lõiked 1, 2 ja 3 asendatakse järgmisega:

„1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et erimeetmed inimkaubanduse lapsohvri lühi- ja pikaajaliseks abistamiseks ja toetamiseks tema füüsilisel ja psühhosotsiaalsel taastumisel võetakse pärast iga lapsohvri konkreetse olukorra hindamist, milles võetakse lapse jaoks püsiva lahenduse leidmise eesmärgil igakülgselt arvesse lapse seisukohti, vajadusi ja huve, sealhulgas koostavad programmid, mille abil toetada lapsi nende teekonnal täieliku teovõime saavutamise ja täiskasvanuelu alustamise suunas ning vältida sellega nende langemist uuesti inimkaubanduse ohvriks. Liikmesriigid tagavad lapsohvritele ja ohvrite lastele, kellele pakutakse abi ja toetust vastavalt artiklile 11, mõistliku aja jooksul juurdepääsu haridusele kooskõlas oma riigisiseste õigusaktidega.

2. Liikmesriigid määravad inimkaubanduse lapsohvrile alates sellest ajahetkest, mil ametiasutused on lapse tuvastanud, eestkostja või esindaja, kui riigisisese õiguse alusel vanemliku vastutuse kandjate puhul on välistatud nende enda ja lapsohvri huvide konflikti tõttu lapse huvides parima tagamine ja/või lapse esindamine. Liikmesriigid tagavad, et eestkostja või esindaja ja lapsohvri huvide konflikti korral määratakse uus eestkostja või esindaja.

3. Liikmesriigid võtavad vajaduse ja võimaluse korral meetmed, et pakkuda abi ja toetust inimkaubanduse lapsohvri perekonnale, kui see asub liikmesriigi territooriumil. Eelkõige kohaldavad liikmesriigid vajaduse ja võimaluse korral perekonna suhtes direktiivi 2012/29/EL artiklit 4.“

14) Artiklid 17 ja 18 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 17

Hüvitise maksmine ohvritele

Liikmesriigid tagavad, et inimkaubanduse ohvritel on juurdepääs olemasolevatele tahtliku vägivaldse kuriteo ohvrite hüvitusskeemidele. Ohvritele hüvitise maksmiseks võivad liikmesriigid vastavalt oma riigisisestele õigusaktidele luua ohvrite toetamise fondi või samalaadse vahendi.

Artikkel 18

Ennetusmeetmed

1. Arvestades ärakasutamise eri vormide eripärasid, võtavad liikmesriigid asjakohased meetmed, näiteks haridus, koolitus ja kampaaniad, pöörates asjakohasel juhul erilist tähelepanu internetimõõtmele, et pärssida ja vähendada kõikide inimkaubandusega seotud ärakasutamise vormide aluseks olevat nõudlust.

2. Liikmesriigid võtavad muu hulgas interneti kaudu asjakohaseid sootundlikke ja lapsesõbralikke meetmeid, näiteks teavitus- ja teadlikkuse suurendamise kampaaniad, teadus- ja haridusprogrammid, sealhulgas digikirjaoskuse ja muude digioskuste edendamine, mida rakendatakse asjakohasel juhul koostöös asjaomaste kodanikuühiskonna organisatsioonide ja muude sidusrühmadega, nagu erasektor, ning mille eesmärk on suurendada teadlikkust ja vähendada inimeste, eelkõige laste ja puuetega inimeste inimkaubanduse ohvriks langemise ohtu.“

15) Lisatakse järgmised artiklid:

„Artikkel 18a

Inimkaubanduse ohvri poolt osutatavate teenuste kasutamisega seotud süüteod

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et tahtliku tegevuse korral käsitatakse artiklis 2 osutatud süüteo ohvri poolt osutatavate teenuste kasutamist süüteona, kui ohvrit kasutatakse selliste teenuste osutamiseks ära ja teenuste kasutaja teab, et teenust osutav isik on mõne artiklis 2 osutatud süüteo ohver.

2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et lõike 1 kohaselt kindlaksmääratud süütegude eest määratakse mõjusad, proportsionaalsed ja hoiatavad karistused.

Artikkel 18b

Koolitus

1. Liikmesriigid edendavad või pakuvad korrapäraseid ja spetsialiseeritud koolitusi, mis on mõeldud inimkaubanduse ohvrite või võimalike ohvritega tõenäoliselt kokku puutuvatele spetsialistidele, sealhulgas eesliinipolitseinikele, kohtutöötajatele, abi- ja tugiteenuste osutajatele, tööinspektoritele, sotsiaalteenuste osutajatele ja tervishoiutöötajatele, ning mille eesmärk on võimaldada neil tõkestada inimkaubandust ja selle vastu võidelda ning hoida ära teisest ohvristamist, samuti ohvreid avastada, tuvastada, abistada, toetada ja kaitsta. Selline koolitus põhineb inimõigustel, on ohvrikeskne ning sugu, puuet ja lapse huve arvestav.

2. Ilma et see piiraks kohtusüsteemi sõltumatust ja kohtusüsteemi korralduse erinevusi liidus, soodustavad liikmesriigid nii üld- kui ka spetsialiseeritud koolitusi, mis on mõeldud kriminaalmenetlustes osalevatele kohtunikele ja prokuröridele ning mille eesmärk on võimaldada neil tõkestada inimkaubandust ja selle vastu võidelda ning hoida ära teisest ohvristamist, samuti ohvreid avastada, tuvastada, abistada, toetada ja kaitsta. Selline koolitus põhineb inimõigustel, on ohvrikeskne ning sugu, puuet ja lapse huve arvestav.“

16) Artikkel 19 asendatakse järgmisega:

„*Artikkel 19*

Riiklikud inimkaubandusevastase võitluse koordinaatorid või samaväärsed mehhanismid ning sõltumatud asutused

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et luua riiklikud inimkaubandusevastase võitluse koordinaatorid või samaväärsed mehhanismid ja tagada neile piisavad vahendid, mis on vajalikud nende ülesannete tulemuslikuks täitmiseks. Riiklik inimkaubandusevastase võitluse koordinaator või samaväärne mehhanism teeb koostööd asjaomaste riigi, piirkondlike ja kohalike asutuste ja ametitega, eelkõige õiguskaitseasutuste, riiklike suunamismehhanismide ning selles valdkonnas tegutsevate asjaomaste kodanikuühiskonna organisatsioonidega.

2. Riiklike inimkaubandusevastase võitluse koordinaatorite või samaväärsete mehhanismide ülesanne on hinnata inimkaubanduse suundumusi, mõõta inimkaubandusevastaste meetmete tulemuslikkust, sealhulgas koguda statistilisi andmeid tihedas koostöös selles valdkonnas tegutsevate asjakohaste kodanikuühiskonna organisatsioonidega, ja koostada aruandeid.

Riiklike inimkaubandusevastase võitluse koordinaatorite või samaväärsete mehhanismide ülesanded võivad hõlmata ka järgmist:

a) koostada erandolukorras reageerimise kavad, et ennetada inimkaubanduse ohtu ulatuslike hädaolukordade korral;

b) edendada, koordineerida ja asjakohasel juhul rahastada inimkaubandusevastaseid programme.

3. Liikmesriigid võivad samuti luua sõltumatuid asutusi, mille ülesanne võib olla jälgida inimkaubandusevastaste meetmete rakendamist ja mõju, esitada aruandeid küsimustes, mis nõuavad riiklikelt pädevatelt asutustelt erilist tähelepanu, ning hinnata inimkaubanduse algpõhjuseid ja suundumusi. Kui selline sõltumatu asutus on loodud, võivad liikmesriigid anda sellele lõikes 2 osutatud ühe või mitu ülesannet.“

17) Lisatakse järgmised artiklid:

„*Artikkel 19a*

Andmete kogumine ja statistika

1. Selleks et jälgida oma süsteemide tulemuslikkust käesolevas direktiivis osutatud süütegude vastu võitlemisel, tagavad liikmesriigid, et on loodud süsteem anonüümitud statistiliste andmete salvestamiseks, koostamiseks ja esitamiseks.

2. Lõikes 1 osutatud statistilised andmed hõlmavad vähemalt andmeid, mis on kesktasandil kättesaadavad järgmise kohta:

a) artiklis 2 osutatud süütegude registreeritud tuvastatud ja eeldatavate ohvrite arv, jaotatuna registreerinud organisatsiooni, soo, vanuserühmade (laps/täiskasvanu), kodakondsuse ja ärakasutamise vormi järgi kooskõlas riigisisese õiguse ja tavadega;

b) artiklis 2 osutatud süütegudes kahtlustatavate isikute arv, jaotatuna soo, vanuserühmade (laps/täiskasvanu), kodakondsuse ja ärakasutamise vormi järgi;

c) selliste isikute arv, kellele on esitatud süüdistus artiklis 2 osutatud süüteo eest, jaotatuna soo, vanuserühmade (laps/täiskasvanu), kodakondsuse, ärakasutamise vormi ning lõpliku süüdistusakti laadi järgi;

d) esitatud süüdistuste (süüdistused artiklis 2 osutatud süüteo eest, süüdistused muu süüteo eest, otsused süüdistust mitte esitada, muu) arv;

e) artiklis 2 osutatud süütegude eest süüdimõistetute arv, jaotatuna soo, vanuserühmade (laps/täiskasvanu) ja kodakondsuse järgi;

f) artiklis 2 osutatud süütegudega seotud kohtuotsuste (õigeksmõistmine, süüdimõistmine, muu) arv;

g) artiklis 18a osutatud süütegudes kahtlustatavate isikute arv, selliste isikute arv, kellele on artiklis 18a osutatud süüteo eest esitatud süüdistus, ja artikli 18a lõikes 1 osutatud süüteos süüdi mõistetud isikute arv, jaotatuna soo ja vanuserühmade (laps/täiskasvanu) järgi.

3. Liikmesriigid edastavad komisjonile igal aastal üldjuhul 30. septembriks, ja kui see ei ole võimalik, siis hiljemalt 31. detsembriks lõikes 2 osutatud statistilised andmed eelneva aasta kohta.

Artikkel 19b

Riiklik inimkaubandusevastase võitluse tegevuskava

1. Liikmesriigid võtavad hiljemalt 15. juuliks 2028 vastu oma riiklikud inimkaubandusevastase võitluse tegevuskavad, mis töötatakse välja ja mida rakendatakse, konsulteerides riiklike inimkaubandusevastase võitluse koordinaatorite või samaväärsete mehhanismidega, kellele on osutatud artiklis 19, ning sõltumatute asutuste ja asjakohaste sidusrühmadega, kes tegutsevad inimkaubanduse tõkestamise ja inimkaubandusevastase võitluse valdkonnas. Liikmesriigid tagavad, et riiklikud inimkaubandusevastase võitluse tegevuskavad vaadatakse läbi ning neid ajakohastatakse korrapäraselt ja vähemalt viie aasta tagant.

2. Riiklikud inimkaubandusevastase võitluse tegevuskavad võivad sisaldada järgmisi elemente:

a) eesmärgid, prioriteedid ja meetmed inimkaubanduse vastu võitlemiseks kõigi ärakasutamise vormide korral, sealhulgas erimeetmed lapsohvrite jaoks;

b) ennetusmeetmed, nagu haridus, teadlikkuse suurendamise kampaaniad ja koolitus, ning ennetusmeetmed, mis võetakse asjakohasel juhul osana hädaolukorras reageerimisest humanitaarkriiside põhjustatud inimkaubanduse ohtudele;

c) meetmed inimkaubandusevastase võitluse tugevdamiseks, sealhulgas inimkaubanduse juhtumite uurimise ja nende eest süüdistuse esitamise ning piiriülese koostöö parandamiseks;

d) meetmed inimkaubanduse ohvrite varajase tuvastamise, abistamise, toetamise ja kaitse tugevdamiseks;

e) riiklike inimkaubandusevastase võitluse tegevuskavade rakendamise korrapärase seire ja hindamise kord.

3. Liikmesriigid edastavad oma riiklikud inimkaubandusevastase võitluse tegevuskavad ja nende uuendused komisjonile kolme kuu jooksul pärast nende vastuvõtmist.

4. Riiklikud inimkaubandusevastase võitluse tegevuskavad on avalikult kättesaadavad.“

18) Artikkel 20 asendatakse järgmisega:

„*Artikkel 20*

Liidu inimkaubandusevastase strateegia kooskõlastamine

1. Liidu ühtse ja kooskõlastatud inimkaubandusevastase strateegia väljatöötamisele kaasaaitamiseks hõlbustavad liikmesriigid liidu inimkaubandusevastase võitluse koordinaatori tööd. Eelkõige edastavad liikmesriigid liidu inimkaubandusevastase võitluse koordinaatorile vähemalt artiklis 19 osutatud teavet.

2. Et tagada sidus ja terviklik lähenemisviis, tagab liidu inimkaubandusevastase võitluse koordinaator kooskõlastamise riiklike inimkaubandusevastase võitluse koordinaatorite või samaväärsete mehhanismide, sõltumatute asutuste, liidu ametite ja asjaomaste kodanikuühiskonna organisatsioonidega, kes selles valdkonnas tegutsevad, sealhulgas seoses liidu inimkaubandusevastase võitluse koordinaatori panusega komisjoni poolt iga kahe aasta tagant koostatavasse aruandesse inimkaubandusevastases võitluses tehtud edusammude kohta.“

19) Artiklisse 23 lisatakse järgmine lõige:

„3. Komisjon esitab 15. juuliks 2030 Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles hinnatakse, millises ulatuses on liikmesriigid võtnud käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikke meetmeid ja milline on selliste meetmete mõju.“

Artikkel 2

Ülevõtmine

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 15. juuliks 2026. Liikmesriigid teatavad nendest viivitamata komisjonile.

Kui liikmesriigid need normid vastu võtavad, lisavad nad nende ametlikul avaldamisel nendesse või nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastu võetud põhiliste normide teksti.

Artikkel 3

Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 4

Adressaadid

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele kooskõlas aluslepingutega.

Brüssel, 13. juuni 2024

Euroopa Parlamendi nimel	*Nõukogu nimel*
eesistuja	*eesistuja*
R. METSOLA	H. LAHBIB